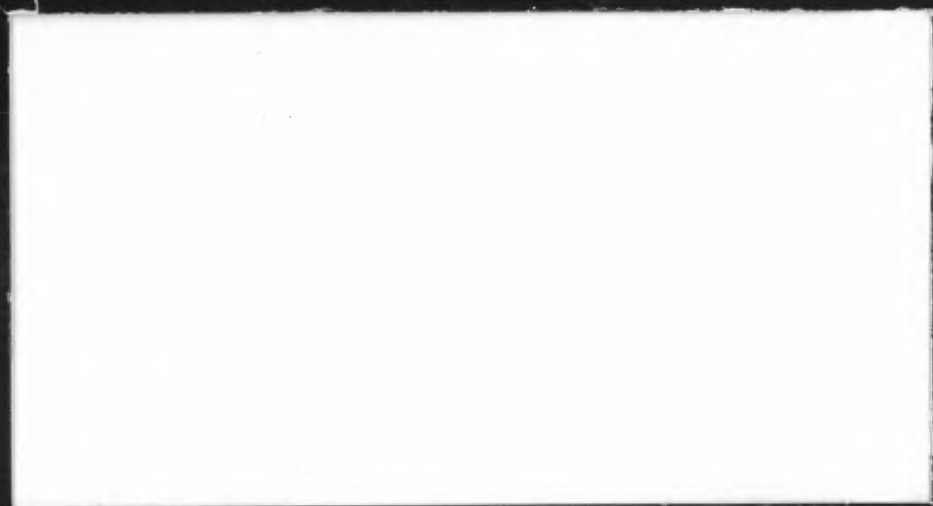

provinsje fryslân
provincie fryslân

provinsje fryslân

02
463

02-463

8

**ACTIEPROGRAMMA CULTUURBEREIK
PROVINCIE FRYSLÂN
2001-2004
(2e versie)**

**Provincie Fryslân
December 2000**

Provinciaal actieprogramma cultuurbereik

Communicatiebureau
Kamerling 415
1032 SP Amsterdam
Tel. 0249759

Inhoudsopgave:

Pagina:

Inleiding.....	1
Rijksactieprogramma.....	1
Sterkte – Zwakte analyse.....	4
Hoe denken we dit te realiseren?.....	10
Bestuurlijke medeverantwoordelijkheid.....	13
Prioriteitsgebieden.....	14
Cultuur en school.....	17
Beeldende kunst.....	19
Begroting	
Frysktalige gearfetting	

Inleiding

Met het formuleren van het actieprogramma cultuurbereik wil de provincie uiting geven aan haar intentie om meer mensen te betrekken bij cultuur over de hele provincie. Daartoe werden in de cultuurnota¹ voor de periode 2001-2004 reeds verschillende middelen genoemd. Zo wordt daarin gesignaleerd dat een extra financiële impuls gegeven moet worden aan het bereiken van jonge mensen als cultuurdeelnemers om een vergrijzend publiek tegen te houden. Immers vanwege geringere deelname van jongeren aan klassieke cultuuruitingen bestaat de kans dat deze niet langer zonder meer als het publiek van morgen beschouwd kunnen worden. De aanleiding voor het opstellen van dit programma is echter gelegen in de rijkscultuurnota 2001-2004, waarin een aantal cultuurpolitieke prioriteiten op het gebied van cultuurbereik aangegeven worden.

Rijksactieprogramma cultuurbereik

Reeds in zijn Uitgangspuntenbrief kondigde de staatssecretaris van Cultuur, dr. F. van der Ploeg aan² dat een groot deel van de extra aandacht voor cultuur t.b.v. het versterken van het cultuurbereik zal worden aangewend. Het beleidsinstrument dat de staatssecretaris bij de realisatie van die nieuwe prioriteiten voor ogen staat, wordt in het in de uitgangspuntenbrief opgenomen Actieprogramma Cultuurbereik aangestipt.

Doelstellingen bij het hele actieprogramma zijn voor de versterking en verbreding van het cultuurbereik³:

1. versterken van culturele programmering van verschillende soorten accommodaties
2. ruim baan maken voor culturele diversiteit
3. investeren in jeugd en jonge kunstenaars
4. beter zichtbaar en toegankelijk maken van het cultureel vermogen
5. culturele planologie op de agenda zetten

In het programma wordt een aantal beleidsprioriteiten benoemd, die in centrale en decentrale programma's verder uitgewerkt worden.

Het *centrale* gedeelte, dat volledig onder de hoede van het Rijk wordt gerealiseerd, bestaat uit een budget voor de volgende onderdelen:

- voorbeeldprojecten voor rijksgesubsidieerde instellingen voor kunstzinnige vernieuwing en het betrekken van jonge kunstenaars, culturele diversiteit en meer aandacht voor kunst in de openbare ruimte, en
- voor alle instellingen een extra subsidie van 2 % wanneer ze aanvullende inspanningen verrichten voor het bereiken van nieuwe doelgroepen.
- de nationale fondsen en rijkdiensten zullen ook meer aandacht voor jonge kunstenaars nieuwe kunstvormen en culturele diversiteit aan de dag moeten leggen.

¹ De nota Kultuer yn Fryslân zal op 13 december 2000 in Provinciale Staten besproken worden.

² Cultuur als Confrontatie : uitgangspunten voor het cultuurbeleid 2001-2004, 8 juni 1999

³ Cultuur als Confrontatie: cultuurnota 2001-2004, p.39.

Daarnaast bestaat het Actieprogramma uit een *decentraal* gedeelte, dat bestaat uit een samenwerkingsverband met lagere overheden om vanuit de regionale of lokale context gezamenlijk met het rijk het cultuurbereik te stimuleren. Dat gebeurt door de inzet van rijksmiddelen, die voor de helft worden gematcht door bijdragen van die overheden zelf⁴. De inrichting en organisatie van die decentrale programma's zijn uitgewerkt in afspraken tussen het Ministerie van OC en W, de VNG en het IPO, en zijn vastgelegd in een algemeen beleidskader voor de stedelijke en provinciale actieprogramma's⁵.

De samenhang met de decentrale programma's en het centrale programma komen naar voren bij een aantal in de cultuurnota ingezette trajecten zoals steunpunten monumentenzorg, en regionaal historische centra. Deze zullen in de centrale gedeeltes van het actieprogramma worden gestuurd en hebben direct repercussie op de regionale programma's.

Binnen het kader van de decentrale programma's worden ook twee beleidsonderdelen ondergebracht die al eerder een gezamenlijke financiering kenden. Het gaat om de rijksbijdrage voor beeldende kunst en het project cultuur en school. Beide onderdelen worden in het actieprogramma apart genoemd, maar sluiten geheel aan bij de centraal opgestelde doelstellingen.

Zo heeft op 1 mei jl. het College van Gedeputeerde Staten van Fryslân zich bereid verklaard de doelstellingen van het actieprogramma cultuurbereik te onderschrijven en er bij Provinciale Staten op aan te dringen het te matchen bedrag voor de realisatie van het Provinciaal Actieprogramma te reserveren (zie verder financieel gedeelte). Het onderschrijven van de doelstellingen voor een gezamenlijk met het Rijk te realiseren actieprogramma is gedaan in een plan van aanpak, dat begin juni aan de staatssecretaris aangeboden is. In het plan van aanpak zijn een aantal specifieke doelstellingen neergelegd die de realisatie van de versterking van het cultuurbereik in de provincie Fryslân verder invulling geven. Op grond van dat door de staatssecretaris goedgekeurde plan van aanpak zijn besprekingen begonnen met instellingen en gemeenten voor het opstellen van een beleidskader voor het provinciale programma.

Doelstellingen programma op provinciaal niveau

Rijk en provincies hebben aangegeven dat zij het cultuurbereik willen stimuleren in de beide onderdelen van het actieprogramma. Deze zijn reeds genoemd en hebben dus evenzeer betrekking op het provinciaal actieprogramma. Daarbij is de schaal van de provincie het uitgangspunt om aan deze doelstellingen invulling te geven. Bovendien hebben we in ons plan van aanpak nog drie extra doelstellingen geformuleerd die specifiek invulling geven aan het versterken van het cultuurbereik in Fryslân. Aanleiding is het provinciaal cultuurbeleid zoals dat staat in de cultuurnotitie en de verschillende provinciale deelnota's op cultuurgebied.

De drie doelen zijn⁶:

1. het verbeteren en versterken van de spreiding van het cultuuraanbod over de provincie, waardoor professionele cultuur in de steden en op het platteland van Fryslân wordt aangeboden (geografische spreiding).
2. het optimaliseren van het bereik van cultuur voor alle bevolkingsgroepen van Fryslân (sociale spreiding)
3. het versterken van zwakke culturele uitingen in Fryslân, met name dans, film en beeldende kunst.

⁴ het gaat hierbij om de twaalf provincies en de 30 gemeenten met meer dan 90.000 inwoners.

⁵ Bestuurlijke afspraken tussen IPO, VNG en OC en W over Stedelijke en Provinciale Programma's Cultuurbereik 2001-2004, getekend Utrecht, 16 maart 2000.

⁶ Plan van aanpak provinciaal programma cultuurbereik provincie Fryslân, juni 2000.

ad 1.

Fryslân is een provincie waarin echt grote steden ontbreken. Ongeveer 70 % van de bevolking woont in plaatsen met minder dan 20.000 inwoners. Dat betekent dat in Fryslân het professionele aanbod van cultuur slechts in mondjesmaat tot stand komt en dan nog voornamelijk in de hoofdstad. Het betekent natuurlijk niet dat er daarbuiten een gering cultureel leven zou bestaan; cultuurleven op het platteland is echter veelal geënt op de amateuristische cultuurbeoefening, en kan niet gemakkelijk bogen op een professioneel aanbod. De provincie Fryslân heeft in de afgelopen jaren ervaring opgedaan met een actief spreidingsbeleid, waarbij vooral de kleinere accommodaties incidenteel in de gelegenheid gesteld werden professionele producties te programmeren. Daarnaast heeft het enige volledig professionele theatergezelschap Tryater naast de grotere plaatsen altijd veel opgetreden in de dorpshuizen door de hele provincie en heeft daarmee al een belangrijk deel van de muur tussen professionele cultuuruitingen en het platteland geslecht.

De provincie Fryslân ziet een belangrijke verantwoordelijkheid voor haar weggelegd wanneer het gaat om deze spreiding. Met de middelen uit het actieprogramma zal deze doelstelling een extra impuls worden gegeven.

ad 2.

Hoewel nog steeds het idee bestaat dat de beleving van cultuur een hoge drempel vergt omdat het slechts voor een kleine groep van intimi bedoeld is, groeit het besef dat het aanbod daarbij in het verleden te sterk op die groep gefocust is geweest. Met een grotere sociale spreiding probeert de provincie Fryslân hoogwaardige cultuur op een laagdrempelige manier aan te beden. Voorbeelden hiervan zijn het stimuleren van Friestalig televisiedrama, en het inzetten op lokatietheater op die plaatsen waar weinig professioneel theater aanwezig is en versterking van de popprogrammering om te komen tot een tweede landelijk erkend kernpodium in Fryslân.

ad 3.

Het hoeft geen betoog dat een bloeiende kunstvakopleiding het cultureel leven in het vestigingsgebied van die opleiding positief beïnvloedt. Men hoeft alleen maar te denken aan de docenten van die opleidingen die naast hun reguliere baan ook zitting hebben in gezelschappen en besturen van galeries, die amateurs begeleiden en kleine ensembles leiden, etc. In Fryslân is op dit moment nauwelijks een kunstvakopleiding⁷, waardoor het productieklimaat voor professionele kunstbeoefening beperkt blijft en de ondersteuning aan het amateurveld zich niet eenvoudig verjongen kan.

De provincie Fryslân wil bij de realisatie van deze doelstellingen een tweeledig effect nastreven:

- enerzijds willen we door de inzet van extra middelen het productieklimaat versterken, voornamelijk door een kwaliteitsimpuls te geven aan degenen die zich met het realiseren van kunstuitingen bezighouden,
- anderzijds willen we ook de aandacht van een breder en meer gevarieerd publiek vestigen op cultuuruitingen in ruimere zin, dat hoeft dus niet per se professionele kunstbeoefening te gaan.

⁷ er bestaat op dit moment alleen een opleiding tot docent drama aan de NHL te Leeuwarden.

Sterkte Zwakte analyse voor de doelstellingen van het actieplan cultuurbereik.

In de kultuurnotysje van de de provincie Fryslân (desimber 2000) staan de karakteristieken beschreven van de cultuur in de provincie vanuit provinciaal gezichtspunt.

De cultuuruitoefening in Fryslân is sterk lokaal en slechts voor een deel regionaal van karakter. Dat uit zich in een hechte relatie tussen amateurs en professionals.

Zij wordt ook in sterke mate gedragen door de lokale en regionale overheid. De landelijke overheid speelt financieel en beleidsmatig een geringe rol. Met de komst van OCW in Fryslân op het terrein van de programmering en het publieksbereik moet zij zich dan ook een plaats verwerven tussen de andere spelers op dit veld. Om een indruk te geven hoe de impuls vanuit het Rijk zich verhoudt tot de plaatselijke impulsen het volgende voorbeeld:

De bijdrage van de rijksoverheid a fl. 1,50 per inwoner komt overeen met de bijdrage van bv. de SNS bank Bolsward –Dronrijp en is minder dan de bijdrage van instellingen als de Friesland Bank en het Old Burger Weeshuis.

Hieronder is een sterkte zwakte analyse opgesteld die uitgaat vanuit drie gezichtspunten:

- A. vanuit de regionale en lokale overheid
- B. vanuit de culturele organisatie
- C. vanuit de burger.

Vanuit elk van deze gezichtspunten worden de 5 landelijke doelstellingen en 3 provinciale doelstellingen onder de loep genomen, die voorafgegaan wordt door enkele algemene opmerkingen.

ALGEMEEN.

- De provincie Fryslân heeft vanouds ca 10 % van haar eigen middelen aan cultuur besteed. Zij onttrekt zich niet aan haar financiële verplichtingen jegens het veld.
- De provincie heeft vanouds de doelstelling om het beleid sterk gespreid over de gehele provincie in te zetten
- De provincie heeft zich vanouds met vrijwel alle sectoren van het cultuurbeleid beziggehouden, sterker dan andere regionale en lokale overheden. Naast literatuur ook filmproductie, tijdschriften, kleding en programmeringsubsidies.
- De provincie heeft zich vanouds naast professionele kunsten een sterke positie in de ondersteuning van amateurkunsten, niet alleen door de instelling van steunfunctieinstellingen, maar ook de steun aan amateur producties en gemengde amateur en professionele producties.

- De ruimtelijke spreiding van de bevolking heeft ook geleid tot een sterke spreiding van de cultuur en de culturele instellingen over de gehele provincie. Er is wel een concentratie in Leeuwarden, maar beeldende kunstenaars, theatergroepen, festivalorganisaties, opnamestudio's en dergelijke bevinden zich (met name) in de gehele provincie.
- Er is (nog) een sterke verenigingsstructuur in de amateursector aanwezig in de provincie.
- Het bezoek aan professionele podiumkunsten in de provincie ligt na de Randstad op het hoogste niveau, boven o.a. de provincie Groningen.
- Ook het bezoek aan amateurproducties is hoog, met name in de koren, korpsen en openluchtspelen.
- Er is sprake van een sterk gespreid accommodatieaanbod in de cultuur.
- Er is sprake van een relatief gering aantal professionele beoefenaren in de provincie.
- De bevolkingsopbouw in de provincie laat een relatief (in verhouding met de Nederlandse opbouw) gering aantal 18-30 jarigen zien. Juist in deze leeftijdsgroep is de deelname aan culturele activiteiten hoog.
- Het aantal allochtonen is gering. Wel is in Fryslân het grootste aantal asielzoekerscentra gevestigd De aanwezige allochtonen zijn over de gehele provincie gespreid, met een lichte concentratie in de grotere plaatsen.

Sterkte/ zwakte analyse per doelstelling:

Vanuit de regionale en lokale overheden:

a. Versterking culturele programmering

- De kwaliteit van de programmering is door provinciale bijdrage wel verbeterd, maar blijft nog steeds achter bij het landelijk niveau;
- De bijdrage van centrale fondsen blijft sterk achter bij andere provincies (1,6 % van de landelijke geldstroom bij 3,9 % van de bevolking) (zie rapport Speelruimte voor kleinschalige podiumkunsten);
- De spreidingsdoelstelling in de provincie staat wel eens haaks op de kwaliteitsdoelstelling. Er is tot nu toe eerder gekozen voor meer programmering dan voor minder maar dan beter;
- De geografische situatie en de lage bevolkingsdichtheid vereist maatwerk. In enkele gebieden is het bereiken van landelijke doelstellingen in alle sectoren nauwelijks te behalen (bv Waddeneilanden en noordelijk Fryslân)
- De meertaligheid leidt tot een gespreid aanbod, zoals dat ook in andere meertalige gebieden in Europa gebeurt.

b. Ruim baan maken voor culturele diversiteit

- De culturele diversiteit wordt door OCW op nl. drie fronten aangeduid. Hieronder vallen ook de eigen cultuur van verschillende bevolkingsgroepen. De provincie Fryslân heeft hiervoor op veel fronten de Friestalige cultuur al opgenomen in haar budgetten en neemt haar verantwoordelijkheid voor de stimulering ervan binnen verschillende cultuursectoren. De bevolkingsopbouw met een relatief laag percentage allochtonen rechtvaardigt een beleid waarbij de openheid en dynamiek van de culturele activiteiten centraal staat. De geringe omvang en sterke spreiding over de provincie van de afzonderlijke allochtone groepen (met uitzondering wellicht van de Molukkers) maakt het lastig een specifiek doelgroepenbeleid te voeren.
- Voor de bewoners van Asylozoekerscentra is deze benadering wel mogelijk.

c. Investeren in jeugd en jonge kunstenaars

In Fryslân is het aantal jongeren tussen de 18 en 25 jaar gering. De provincie ziet wel een goede actieve deelname aan de "traditionele" cultuurvormen als korpsen, toneel, pop. De passieve deelname van jongeren aan cultuur is relatief minder, met uitzondering van de popmuziek. De geringere deelname van passieve deelname aan nieuwe kunstvormen maakt het moeilijker om een verminderde houding om nieuwe kunstvormen op te pakken en zelf actief deel te nemen. Met name dans, film en andere podiumkunsten hebben hiervan te lijden. De afwezigheid van kunstvakonderwijs maakt het ook moeilijk om jonge kunstenaars voor de regio te behouden.

d. Zichtbaar maken van het cultureel vermogen

Er is sprake van een complete infrastructuur die te typeren is als klein, overzichtelijk, maar compleet. Aan de toegankelijkheid en de ontsluiting van het cultureel erfgoed en de collectie Fryslân kan nog veel verbeterd worden. Grote vooruitgang is geboekt in het archiefwezen door de komst van het archiefnet Fryslân en de digitale ontsluiting van het Ryksargyf in Leeuwarden, evenals de bibliotheken. Bij de ca 80 musea wordt hard gewerkt aan de ontsluiting van de collecties door het MUSIP project, maar deze is nog verre van optimaal. Bij de 4 provinciale musea is met name het expositiebeleid verbeterd.

e. Culturele planologie op de agenda zetten.

Vanuit de overheden wordt thans een actief beleid gevoerd op het gebied van archeologie en monumentenzorg. Zeer recent door een aantal archeologische steunpunten op lokaal niveau in te richten in Noordwest Fryslân en veel aandacht voor uitgaven. Ook wordt door de provincie afzonderlijk de stichting Kultuertoerisme Fryslân bij het Noordnederlandse Bureau voor Toerisme gesteund om met name het cultuortoerisme in relatie tot monumentenzorg en archeologie te stimuleren

f. Ruimtelijke spreiding

De ruimtelijke spreiding van de culturele activiteiten laat te wensen over. Er is een concentratie in de grote plaatsen. Waarbij de afstand voor grote delen van de bevolking (slechts 30% van de Friese bevolking woont in de 4 grote plaatsen) belemmerend werkt op een actief cultuurleven. Ook wordt het moeilijker cross-overs tussen de verschillende cultuurvormen te realiseren en is dat afhankelijk van toevallige samenwerkingsvormen.

g. Sociale spreiding

De sociale spreiding van de cultuur doet zich met name voor in de amateursector, waar de deelname zeer divers is. In de passieve deelname in de cultuur zien we onevenwichtigheden in de opbouw van het publiek, waarbij een oververtegenwoordiging van hoogopgeleiden aanwezig is. Uitzondering hierop vormt het toneelgezelschap Tryater, die juist een zeer gemeleerd publiek ook buiten de eigen doelgroep aan zich weet te binden. De afwezigheid van een dominante studentenpopulatie in de provincie leidt wel tot een aanbod dat ook in relatie staat tot het potentiële publiek.

h. Versterking cultureel zwakke sectoren.

In deze doelstelling zitten de grootste zwaktes van de culturele activiteiten in de provincie. Het aanbod is in het algemeen vrij stabiel en gericht op de traditioneel sterk bezochte activiteiten. Bioscopen zijn alleen aanwezig in de 5 grote plaatsen, Het Centrum voor Film in Friesland vertoont een zeer divers aanbod van recente spraakmakende films in Leeuwarden, maar kan nu slechts op 2-wekelijkse basis een film in een 10 tal overige plaatsen vertonen. Moderne dans wordt slechts in 3 theaters in Fryslân uitgevoerd.

Volgens het CBS onderzoek podiumkunsten is er wel een stijgende lijn in het publiek voor moderne dans en kent Fryslân nu het grootste publiek in het Noorden voor dans. Wij constateren wel degelijk een behoorlijke potentieel publiek voor moderne dans. Daarnaast denken wij dat door een groter en gespreid aanbod ook dat het potentiële publiek voor film groter is dan thans.

Vanuit de culturele organisatie.

a. Versterking culturele programmering

De accommodaties, die geschikt zijn voor culturele programmering zelf zijn ruim aanwezig en kennen verschillen in programmering. De risico's voor een kwalitatieve verbetering in de programmering zijn voor deze accommodaties het grootst. De provincie ondersteunt de programmering al reeds vele jaren met een kleine bijdrage om een verbetering van het aanbod te bereiken. Een deel van de programmering is buiten de accommodaties, met name zomers en gericht op een breed publiek. De accommodaties faciliteren deze producties meestal d.m.v. kaartverkoop en facilitaire ondersteuning. De culturele programmering kan juist versterkt worden door een groter aanbod van professionele podiumkunsten en een breder aanbod van kunsten in sectoren als dans, film en intersectorale kunstvormen.

b. Ruim baan maken voor culturele diversiteit

De sterkte van de huidige infrastructuur ligt in de grote spreiding van (kleine) accommodaties, maar ook de programmering die gericht is op een breed publiek met een Fries-

en Nederlandstalig aanbod. De culturele diversiteit moet de verspreid wonende bevolking in de gelegenheid stellen een minder middle of the road aanbod in eigen omgeving te kunnen bezoeken. Daarbij speelt het ontbreken van adequaat openbaar vervoer in de avonden van en naar de culturele activiteiten een vitale rol.

c. Investeren in jeugd en jonge kunstenaars

De zwakte van de culturele organisaties in de amateursector is de geringere mogelijkheden om jongeren aan zich te binden. In de toneel- en korpsensector doet zich dit voor. In Fryslân is de omschakeling nodig van een aanbod van verenigingen op traditionele leest naar een projectmatige deelname van jongeren voor actieve culturele deelname.

De deelname aan jongeren moet ook gericht zijn op de 20- tot 25 jarigen (een categorie die relatief klein is.)

Zwak is de aanwas van jonge kunstenaars in met name de beeldende kunst en muzieksector. De komst van een popacademie die in voorbereiding is, zou deze lacune kunnen opvullen. Voor organisaties is de aanwezigheid van een studenten en afgestudeerden in de kunstsector een grote pré.

d. Zichtbaar maken van het cultureel vermogen

Organisaties vinden het veelal moeilijk om de nieuwe technieken voor presentatie, ontsluiting en voorlichting succesvol te hanteren. De organisaties zijn veelal klein (vooral de professionele staf) en er is een gering aanbod van specifieke dienstverlenende bureaus in de regio.

De perifere ligging van Fryslân maakt altijd een extra inspanning noodzakelijk als een bovenregionaal niveau wil worden bereikt.

e. Culturele planologie op de agenda zetten.

Vanuit de instellingen voor cultureel erfgoed is grote belangstelling aanwezig om aan de uitwerking van dit thema gestalte te geven. De instellingen en het grote aantal vrijwilligers in de culturele erfgoedsector willen zelf graag initiatieven ontplooiën om de culturele planologie uit te voeren.

f. Ruimtelijke spreiding

De organisaties werken veelal als enige in hun sector in een klein gebied. Er wordt zeer veel samengewerkt met andere instellingen op elk niveau. Wel maakt de ruimtelijke spreiding het voor organisaties moeilijk om voldoende publiek voor een activiteit te krijgen.

g. Sociale spreiding

Het is geen probleem om de bevolking in Fryslân met een geringe deelname aan cultuur, naar het standaardpakket aan culturele activiteiten te krijgen (amateurtoneel en muziek, Tryater in het dorp)

Zoals het rapport spreiding van kunsten van het SCP laat zien is ook in Fryslân de deelname aan cultuur per bevolkingsgroep wisselend. Vooral mannen met een lage opleiding kennen volgens dit onderzoek een geringere deelname aan cultuur.

Afzonderlijk daarvan willen wij aandacht schenken aan het bereiken van de nieuwe inwoners van Fryslân (ca. 27.000 per jaar).

h. Versterking cultureel zwakke sectoren.

Vanuit de organisatie is de behoefte gegroeid om zich sectoraal te verbreden. In de podiumkunsten is er een lichte tendens meer aanbod in de zwakke sectoren m.n. dans en modern toneel te programmeren.

In de Beeldende kunst is er thans ook sprake van groei in het aantal galeries, ook als zijn oude zwaartepunten in Beetsterzwaag en Franeker thans aan het eroderen.

Vanuit de burger:

a. Versterking culturele programmering

Vanuit de burger blijft het motto essentieel van “onbekend maakt onbemind”. De burger heeft ruimere bestedingsmogelijkheden en is in Fryslân bereid naar bijzondere producties te gaan waar hij een band mee heeft. Eigen producties scoren in de regio hoog. De nieuwkomer, allochtoon van binnen en buiten Nederland kiest om specifieke redenen voor Fryslân, maar niet vanwege de aanwezigheid van een stedelijke cultuur. Er is wel een stijging in het bezoek aan dans, modern toneel en film waar te nemen.

b. Ruim baan maken voor culturele diversiteit

De zwakte op dit punt in Fryslân zijn de mogelijkheden voor inwoners die in de Asylzoekerscentra's (AZC) wonen. Gezien het grote aantal bewoners van AZC's in Fryslân is een specifieke aanpak van belang. Cultuur kan juist in de integratie van vluchtelingen een grote rol spelen.

Door de grote spreiding van allochtonen over de regio is de doelgroepenbenadering alleen mogelijk via de inburgeringscursussen en de Internationale SchakelKlassen.

Burgers zijn bereid in besturen van culturele organisaties zitting te nemen. Zij moeten daar echter wel de kans voor krijgen.

De provincie heeft in haar kultuurnotysje de doelstelling geformuleerd om de besturen van culturele instellingen te verbinden aan maximale termijnen en te streven naar een ruimere vertegenwoordiging uit de samenleving.

c. Investeren in jeugd en jonge kunstenaars

Op dit punt is de zwakte de moeilijkheid die jongeren ondervinden bij het zoeken van aansluiting bij culturele instellingen. Buiten de traditionele verenigingen is de aansluiting vooral moeilijk omdat de andere instellingen en organisaties veelal buiten de eigen woonplaats zijn en jongeren bij een voor hen onbekende instelling.

Een tweede zwakte is dat de aansluiting van vereniging naar een volgend niveau als bv. een regionaal orkest of jeugdtheaterschool al op afstandsproblemen stuit. Jongeren verlaten de regio veelal als zij kiezen voor een vervolgopleiding in de kunsten en komen meestal niet terug. Dat leidt tot capaciteitsproblemen in de begeleiding van jongeren in de kunsten.

d. Zichtbaar maken van het cultureel vermogen

In Fryslân is bij burgers een grote interesse aanwezig voor het cultureel vermogen en de zg. collectie Fryslân. Dat bewijst o.a. het grote aantal vrijwilligers in sectoren als de archeologie, taal, musea, wetenschapsbeoefening en podiumkunsten. De betrokkenheid is groot, maar de zwakte is gelegen in de geringe professionalisering om de collectie en activiteiten voor een nog breder publiek aantrekkelijk te maken.

Voor burgers is de regionale TV, radio en internetsides als argiefnet, virtuele bibliotheek Fryslân en Kultuerside een goede mogelijkheid om kennis te maken met het aanbod en de mogelijkheden.

e. Culturele planologie op de agenda zetten.

Burgers zijn in grote mate geïnteresseerd in dit onderwerp. In de friese situatie is het landschap relatief onaangetaast en zijn cultuurhistorische vormen in verhouding met bv. de Randstad nog veel aanwezig en te herkennen. Specifieke aandacht voor burgers en toeristen geeft in de friese situatie grote kansen om de belangstelling ook vorm te geven.

f. Ruimtelijke spreiding

Voor burgers is hierbij de afstand tot culturele activiteiten een probleem en voor een deel van de bevolking de onmogelijkheid om 's avonds de woonplaats te verlaten door het

ontbreken van openbaar vervoer. Ook zijn de bewoners van de Waddeneilanden sterk beperkt in hun mogelijkheden.

Een specifiek punt is de zg. kloof van Visvliet; het gegeven dat noch de regionale dagbladen van Groningen en Fryslân als de regionale TV en radio aandacht besteden aan het culturele aanbod in de nevenprovincie. De friese bevolking is beter geïnformeerd over het aanbod in West-Nederland dan van Groningen, zoals dat ook omgekeerd het geval is. Vooral waar het cultureel aanbod van de provincie Fryslân en de stad Groningen op veel onderdelen complementair zijn en elkaar versterken.

g. Sociale spreiding

In Fryslân zijn de gemiddelde inkomens lager dan in overig Nederland. Dat zou statistisch gevolgen moeten hebben voor de gemiddelde culturele belangstelling van de bevolking. Die is echter niet waar te nemen.

In de Friese situatie werken wel negatieve factoren door als hogere reiskosten en reistijd naar culturele activiteiten.

h. Versterking cultureel zwakke sectoren.

Voor de burger met specifieke belangstelling is de versterking van belang

Hoe denken we dit te realiseren?

Wij vinden dat we als provinciale overheid een helder beleid moeten formuleren, dat de prioriteiten ter vergroting van cultuurbereik in onze provincie inzichtelijk maakt. Om de bovengenoemde doelstellingen te realiseren gaan we er vanuit dat geïnvesteerd moet worden in het zoeken naar nieuwe, soms onverwachte dwarsverbanden in de cultuursector. Er staan natuurlijk veel wegen open om de nieuwe publieksgroepen en cultuurproducenten te benaderen. Daarbij zijn we niet blijven stilstaan bij het bestaande culturaanbod maar hebben bewust gezocht naar samenwerkingsverbanden tussen oud en nieuw. De aanbieders kunnen in het kader van het Actieprogramma concrete projecten indienen met een duidelijk doel: de exploitatie van bestaande accommodaties en instellingen hoort daar absoluut niet bij. De concrete projectvoorstellen van instellingen en via gemeenten moeten dus specifiek op activiteiten gericht zijn. Wij menen dat niet te dwingend te moeten reguleren en zullen de plannen hooguit op integrale aspecten beoordelen. Het gaat er om dat de partijen zelf de meerwaarde van samenwerking inzien om tot een breder en meer gevarieerd publiek te komen en samenwerkingsverbanden aan te gaan met andere instellingen of initiatieven. Voor het grootste deel kunnen de meerjarige projecten nu al worden benoemd. Voor een klein deel willen we ieder jaar een budget apart houden om in te kunnen spelen op actuele kwesties. Dat gaat dan om minder langdurige projecten, die ieder jaar apart door de commissie Actieprogramma zullen worden beoordeeld.

De programmatische aanpak van dit actieprogramma vraagt om een flexibele inzet van middelen binnen de prioriteitsgebieden die verderop in het programma zijn aangegeven. Om tot een afweging te komen hebben we gemeenten en instellingen gevraagd te reageren op onze speerpunten met voorstellen. Op die manier hebben we onze eigen ambities kunnen bijsturen en rekening kunnen houden met opzet en organisatie vanuit het culturele veld in brede zin: het gaat niet alleen om wat er op dit moment gerekend wordt tot het cultureel aanbod en het is zeker niet alleen beperkt tot de geijkte accommodaties; onze speciale aandacht genieten bijvoorbeeld samenwerkingsverbanden tussen amateurs en professionals en nieuwe presentatie van cultureel erfgoed.

Financiën

Voor de uitvoering van het actieprogramma is beschikbaar voor de onderdelen:

Programmaonderdeel	jaar	rijk	provincie	gemeenten	totaal
Culturele diversiteit en versterking programmering	2001	f. 535.580	f. 535.580	Wordt nog ingevuld	
	2002-2004	f. 803.370	f. 803.370	Wordt nog ingevuld	
Cultuur en school	2001-2004	f. 160.674	f. 160.674	Wordt nog ingevuld	
Beeldende kunst	2001-2004	f. 824.793	f. 1.285.000	n.v.t.	

Het provinciaal bedrag bestaat geheel uit nieuw aangevraagde gelden in het kader van cofinanciering rijkscultuurconvenant. De bijdrage voor versterking programmering kan worden gezien als een structurele voortzetting van beleid inzake programmering kleine accommodaties. De provinciale bijdragen voor beeldende kunst zijn gerelateerd aan de provinciale nota beeldende kunst.

Organisatieopzet

Het actieprogramma cultuurbereik kent een eenvoudige organisatie, die aansluit bij de inzet van zoveel mogelijk groepen (zowel publiek als producenten) die baat hebben bij de realisatie van de doelstellingen.

Voorstellen voor projecten binnen de prioriteitsgebieden (zie paragraaf prioriteitsgebieden) kunnen door instellingen en gemeenten worden ingediend bij de provincie Fryslân. Een externe commissie, de commissie Actieprogramma, bestaande uit vertegenwoordigers van het culturele veld, beoordeelt de kwaliteit van de ingediende plannen. Daarbij houdt ze in het oog dat het provinciaal Actieprogramma cultuurbereik zowel een kwalitatief hoog aanbod van culturele activiteiten als een goede manier van bekendmaking en marketing van die activiteiten wil bereiken. De ambtelijk secretaris van deze groep houdt verder contact met de partijen in het culturele veld en coördineert de wijze van verantwoording over de verschillende projecten. Het ligt in de bedoeling dat de meeste van deze projecten een meerjarige periode beslaan en dat er in ieder geval een keer per jaar financiële en inhoudelijke verslaglegging over de behaalde resultaten aan de commissie gepresenteerd wordt.

In principe worden in het Actieprogramma activiteiten over een langere periode uitgevoerd, zodat de meeste van de projecten eenmalig voorgedragen zullen worden.

Bij de aanvragen zal expliciet aandacht gevraagd worden voor het betrekken van de nieuwe doelgroepen bij de invulling van de activiteiten. De adviescommissie zal deze doelstelling toetsen. Er blijft evenwel een deel van het budget beschikbaar om jaarlijks via een verordening (Actieprogramma Cultuurbereik) over te beschikken in geval van korter lopende projecten op basis van het advies van de commissie Actieprogramma.

Inbouwen kwaliteitsoordeel

De projecten die voor het opnemen in het provinciaal actieprogramma in aanmerking komen, moeten aansluiten bij een of meer landelijke doelstellingen en een van de provinciale doelstellingen. Daarenboven wordt een kwalitatief hoog aanbod van activiteiten door de commissie als voorwaarde gesteld.

Als algemene criteria voor de beoordeling van de projecten gelden dat deze:

- gericht op samenwerking tussen cultuurmakers met scholen, jeugdwerk of andere maatschappelijke sectoren;
- rekening houden met de regionale infrastructuur;
- gericht op activiteiten; en niet op de exploitatie van instellingen
- verankering van succesvolle activiteiten in andere dan de actieprogrammabudgetten moet na afloop mogelijk zijn
- activiteiten met bijdrage van gemeenten genieten prioriteit
- meetbare doelstellingen en prestaties moeten geformuleerd worden.

De aandachtspunten bij de beoordeling van afzonderlijke projecten zullen zijn:

- bij podiumkunsten: programmering door podia van hoogwaardig aanbod en samenwerking tussen gezelschappen en podia via een extra budget theater en muziek. De verdeling hiervan zal geschieden door een commissie Theater en Muziek. Deze krijgt de opdracht vooral aandacht te geven aan de nieuwe programma. Op incidentele basis heeft de commissie Theater en Muziek reeds enkele jaren het cultuurbereik voor de provincie Fryslân weten uit te breiden naar die lokaties die anders niet eenvoudig risicosvolle programmering zouden inbouwen. De voorzitter van die commissie heeft tevens zitting in de Commissie Actieprogramma.
- bij bibliotheken kunnen als podium dienen maar hebben ook een cultuureducatieve functie
- bij regionale omroep: bredere culturele programmering voor een groot publiek.
- bij samenwerking tussen musea en archieven en archeologie instellingen etc. met speciale aandacht voor de presentatie van werk jonge kunstenaars en collectiemobiliteit; nieuwe verzamelingen, tentoonstellingen vanuit jongeren of minderheden gepresenteerd en aandacht voor digitale presentatie.
- bij culturele planologie: verbindingen tussen architectuur, kunst, archeologie en landschap, prikkelen debat, jongeren betrekken bij planologie.

Tijdfases

In februari 2001 wordt aan Provinciale Staten de verordening van het Actieprogramma behandeld op basis van de nog te verschijnen ministeriële regeling. Dan zal de Commissie Actieprogramma ook geïnstalleerd worden. Vanaf 2001 zullen de instellingen voor het flexibele budget aanvragen kunnen indienen voor 1 oktober 2001. Uitspraken over de honorering van die projecten zal voor 1 december plaatsvinden. In de jaarlijkse welzijnsrapportage zal verslag worden gedaan van de besteding van de middelen.

Bestuurlijke medeverantwoordelijkheid

Naast intensieve samenwerking met het rijk over organisatie en procedures heeft de provincie ook met andere partners overleg gevoerd over de invulling van het programma. Bij de door haar georganiseerde informatiebijeenkomsten is expliciet gesproken met die gemeenten die niet een eigen actieprogramma indienen, de niet-rechtstreekse gemeenten. Aan deze gemeenten is gevraagd te inventariseren welke plannen er op dit moment bestaan vanuit (dwars)verbanden van instellingen en cultuurmakers. Een voorlopig overzicht van in aanmerking komende plannen is door een aantal gemeenten ingediend. De gemeenten was gevraagd zich in te spannen voor een bijdrage aan die plannen van een derde van het totaal in te dienen project. (vb. voor een project ter grootte van f. 30.000 per jaar wordt een gemeentelijke inspanning van f. 10.000 verwacht). Ook is er contact geweest met de enige gemeente in de provincie die wel een eigen actieprogramma opgesteld heeft, nl. Leeuwarden. De provincie is van mening dat een aantal ambities van de gemeente, m.n. waar het Cultuur en School betreft, van bovengemeentelijk belang zijn vanwege het grote aantal scholieren uit andere gemeenten. Ook bij de projecten die door de gemeente Leeuwarden worden ingediend wordt een bijdrage van een derde worden verlangd.

Door (instellingen uit) de volgende gemeenten is reeds medewerking verleend: Achtkarspelen, Skarsterlân, Dongeradeel, Opsterland, Nijefurd, Leeuwarden, Terschelling, Wûnseradeel, Smallingerland, Heerenveen, Weststellingwerf, Tytjerksteradiel

Daarnaast zijn er ook plannen opgenomen van instellingen waaronder de steunfunctieinstellingen voor kunstzinnige vorming op provinciale schaal. Bij die plannen die de gehele provincie omvatten, is ruimer omgegaan met het criterium van een derde financiering door gemeenten. Het is nog niet mogelijk reeds in dit stadium bij die ambitieuze plannen op gemeentelijke bijdragen te rekenen.

Prioriteitsgebieden

culturele diversiteit en versterking programmering te besteden f 1.071.160 in 2001 en f 1.606.740 in 2002-2004.

Op grond van de landelijke en provinciale doelstellingen en de analyse van de provinciale infrastructuur komen we tot een aantal prioriteitsgebieden die door concrete projecten zullen worden ingevuld. Deze gebieden zijn achtereenvolgens:

Versterking programmering kleinschalige podia:

In de afgelopen jaren is incidenteel ervaring opgedaan met het participeren in de uitkooprisico's van voornamelijk de kleinere accommodaties. Dat heeft geresulteerd in een redelijke mate van gevarieerd en soms gedurfd aanbod van podiumkunstactiviteiten. Over de kwaliteit werd geoordeeld door de commissie Theater en Muziek. Na overleg met die commissie stellen we nu voor jaarlijks een bedrag dan, nl. f 190.000 voor 2001, en daarna een structureel hoger bedrag f. 240.000 in te zetten voor een voorziening voor een programmeringsuitkoopregeling. De voorstellen behelzen: afspraken te maken met vijf grote instellingen voor de verdeling van een vast jaarlijks bedrag voor risicovolle voorstellingen in 2001 en vanaf 2002 voor de kleinere accommodaties. een substantieel gedeelte (ca. f. 75.000) van deze voorziening blijft als flexibel budget beschikbaar voor inzet in andere dan de gebruikelijke lokaties. Voor de besteding van die bijdrage doet een aparte commissie, de Commissie Theater en Muziek, voorstellen doen.

Verder willen we werken aan de verbetering van een actief popklimaat door een nieuw landelijk erkende kernpodium en stimuleringsimpulsen spreiding popoptredens; Hiervoor ligt een concreet plan. Samen met de gemeente Leeuwarden wordt getracht de kernpodiumstatus van theater Romein in die gemeente te realiseren. Dat betekent fors inzetten op meer concerten. Dit strookt met het verzoek van provinciale staten dd. december 1999. Die deze status graag gezamenlijk met de gemeente aangepakt ziet worden. In het eerste jaar zullen 25 concerten worden georganiseerd, waarbij rekening wordt gehouden met een tekort van f. 4.000 per concert. Dat aantal zal groeien. De gemeente is bereid hiervoor f. 530.000-550.000 uit te trekken (deels actieprogramma) en vraagt de provincie nu in haar actieprogramma in totaal f. 230.000 uit te trekken, 2001: f. 80.000, 2002: f. 60.000, 2003 f. 50.000 en 2004: f. 40.000. Het gaat hierbij om een provinciale prioriteit die verder geen aparte deelname van de gemeente verlangd.

Jeugd:

Er is contact geweest over de meest urgente beleidsprioriteiten op het gebied van jongeren en cultuur. Projecten zullen rekening houden met de bestaande infrastructuur, maar ook nieuwe initiatieven van jongeren laten opleven.

In samenspraak met sleutelinformanten zijn we tot de volgende prioriteiten gekomen. In de komende vier jaar verwachten wij concrete voorstellen voor de invulling van:

- meer startmogelijkheden voor jonge kunstenaars en voorzieningen creëren voor talentvolle jongeren, specifiek in zgn. zwakke sectoren. Daarom willen we inzetten op een productie voor het jongerentheater 'n Meeuw, te spelen op scholen op verzoek van schooldirecties, en een voorziening te treffen om jongeren, die zich als talentvolle dansers bewezen hebben, een kans te bieden zich in Fryslân verder te bekwamen
- stimulering van het actief deelnemen aan (programmering) van culturele activiteiten door jongeren, er wordt gewerkt aan een mede door jongeren opgezet festival voor leerlingen uit het voortgezet onderwijs (in 2001: het project Start in De Lawei in Drachten), georganiseerd vervoer naar theater, tekorten jaarlijkse organisatie van Kunstbende.

Versterking kwaliteit amateurkunst:

Om deelname in de amateurkunst in de toekomst blijvend hoog te houden, moet het perspectief voor deelname aan actieve kunstbeoefening gunstig zijn. Dat willen we bereiken door bevorderen kwaliteitsverhoging van het onderwijs door meer samenwerking te zoeken in gezamenlijke projecten waarbij reeds werkzame professionals betrokken worden.

Versterking zwakke sectoren professionele kunst : door het stimuleren van cross-overs realiseren tussen verschillende sectoren:

- in de vorm van theatertotaalproducties m.n. pop en andere kunstvormen
- stimuleringsbudget voor de productie van lokatietheater m.n. in die gebieden waar nog weinig aanbod van professionele kunst is, veelal georiënteerd op lokale schaal
- literaire manifestaties op straat in Leeuwarden

Netwerkideeën:

Daarnaast willen we de gemeenten uitnodigen jongeren meer te betrekken bij de aankleding van de fysieke openbare ruimte.

Culturele diversiteit:

Onder het begrip diversiteit willen wij ons niet alleen richten op de betrekkelijk kleine groep van allochtonen. Zoals eerder is aangegeven is het aantal allochtonen in Fryslân verhoudingsgewijs niet hoog. Een significante groep allochtonen wordt echter gevormd door de asielzoekers, die in verschillende plaatsen in Fryslân gehuisvest zijn. Adolescente vluchtelingen blijken op het gebied van seksualiteit weinig kennis te hebben, met alle gevolgen van dien. Het gezamenlijk met een ervaren dramaturg produceren van drama over dit onderwerp kan een methode zijn om jonge asielzoekers te benaderen, zowel als spelers als als publiek. Een dramaproductie over seksualiteit sluit goed aan bij de belevingswereld van veel asielzoekers is gebleken bij een pilotproject in 2000.

Verder willen wij werken aan het verbeteren van de verversmogelijkheden voor jongeren en ouderen, die veelal afhankelijk zijn van openbaar vervoer, naar de culturele centra in de provincie. Een uitgewerkt voorstel hiertoe is in voorbereiding.

Zichtbaar maken cultureel vermogen:

Noordelijk Audiovisueel Archief. Het project noordelijk Polygoon – In samenwerking met de andere twee Noordelijke provincies willen wij werken aan de (digitale) archivering van een belangrijk deel van het audiovisueel materiaal. Initiatieven hiertoe zijn genomen door de twee reeds bestaande instellingen van audiovisuele archieven (het GAVA in Groningen en het Centrum voor Film in Fryslân, i.s.m. een nog op te richten Drentse pendant aan de provinciale bibliotheekcentrale aldaar). Het archiveren van dit materiaal op een Noordelijke schaal is reeds in ons Cultureel Kompas voor het Noorden aangegeven als een belangrijke stap voorwaarts in de ontsluiting van een belangrijk erfgoed: bewegend beeldmateriaal. Niet alleen restauratie en opslag moeten bij dit project een rol spelen, ook het beschikbaarstellen voor productief en receptief gebruik hoort daarbij. De kosten voor het inventariseren van het materiaal en het uitvoeren ervan kan alleen op een Noordelijke schaal plaatsvinden. De kosten van dit project bedragen f. 250.000 op jaarbasis, waarvoor f. 100.000 in het actieprogramma van Fryslân wordt opgenomen.

Ten behoeve van de landelijke inventarisatie van deelcollecties van musea wordt het project Musip uitgevoerd. Er wordt een digitaal zoekprogramma ontwikkeld waarop een aparte laag met informatie over alle deelcollecties in de verschillende musea in verwerkt is. De bijdrage die de provincie Fryslân in het kader van het cultuurconvenant hiervoor ontvangt (f.50.000) is echter bij lange na niet voldoende om de deelcollecties van de aangesloten musea in Fryslân (zo'n 75) te realiseren.

Culturele Planologie:

Gemeenten en instellingen in Fryslân zijn druk bezig met plannen om specifieke aandacht te besteden aan de culturele invulling van de openbaar toegankelijke cultuurhistorisch interessante landschapstuinen. Voorbeelden hiervan zijn het aanvullend gebruik van een aantal in Engelse landschapsstijl aangelegde tuinen van de negentiende eeuwse tuinarchitect Roodbaard t.b.v. beeldende kunstprojecten of lokatietheater. Bij de realisatie van de plannen is een groot aantal lokale organisaties en instellingen betrokken.

Daarnaast willen wij cultuuruitingen in het kader van de nieuwbouw en realisatie van groot-schalige civieltechnische werken, b.v. aandacht bij de vormgeving bij de kanaalverbreding van het Prinses Margrietkanaal en het betrekken van kunstenaars bij de inrichting van industrieterreinen stimuleren

Cultuur en school

Het doel van het opnemen van het onderdeel Cultuur en School in het provinciaal Actieprogramma is

- versterken van invloed van scholieren op aanbod van kunst en cultuur.
- Verankeren van cultuuraanbod in het reguliere lesprogramma van scholen

Het middel hiertoe is het creëren van duurzame relaties tussen scholen en instellingen voor kunstzinnige vorming, erfgoedinstellingen en accommodaties. We denken hierbij aan de omgeving van de scholen, aangezien het faciliteren van de leerbehoefte op scholen vooropstaat en niet de behoefte van de culturele instellingen zelf. Prioriteiten bij Cultuur en School bestaan uit: vmbo, erfgoedonderwijs, nieuwe media.

Daarom is gekozen voor de opzet van een vierjarig plan dat verankering van de invloed en interesse in kunst en cultuur bij scholieren vergroot. Naast activiteiten op scholen moet geïnvesteerd worden in infrastructuur voor cultuureducatie instandhouden netwerken⁸. De makelaarsrol tussen vraag van scholen en aanbod door culturele instellingen en de informatievoorziening aan die scholen wordt nu al door steunfunctie-instelling Keunstwurk vervuld, bijv. door het laten functioneren van de kultuerside op internet. Die intermediaërende rol kan extra steun gebruiken maar dan wel een specifiek doel, de stroomlijning ervan en m.n. interactieve rol alle scholieren uit het voortgezet onderwijs: bijv. door het schrijven en vormgeven van kritiek en recensies op voorstellingen die op de kultuerside worden aangekondigd. Wij denken dat het betrekken van jongeren door middel van platforms en podiumpresentaties m.n. in het vmbo hierbij een rol kunnen spelen: het gaat er om de vraagsturing te versterken. Dat kan natuurlijk alleen i.s.m. scholen.

Rekening dient bovendien te worden gehouden met de sociaal-economische achtergrond van scholieren. Aandacht voor kunst en cultuur uit andere landen vergroot de participatie van de scholieren.

Plannen bestaan er in de volgende richtingen:

Workshops over ontstaan en ontwikkeling van muzikale mengvormen als R & B en Rai door steunfunctie-instellingen i.s.m. muziekscholen. Deze ideeën worden bovendien door jongerengemeenschappen zelf aangedragen: denk aan jeugdparlement, kleurrijk Fryslân i.o.

Aparte aandacht verdient de professionalisering van het erfgoedonderwijs (bv. workshop te organiseren door St. Monumentenwacht Dongeradeel).

Voor scholen: de vaardigheidsontwikkeling in de basisvorming met studielast is door de scholen zelf te bepalen, terwijl de inhoudelijke lijn gericht op de profielen in de tweede fase sterker naar voren komt met een grotere individuele variëteit aan onderwerpen en leersnelheden. Er is aandacht aan de omgevingsgerichte vakken CKV2 en 3 niet alleen op opdrachtensfeer.

De rol van cultureel erfgoed in vakken als omgevingskunde en aardrijkskunde en geschiedenis in het voortgezet onderwijs zal zeker toenemen. Het betrekken van het direct in de omgeving voorhanden erfgoed is bovendien zelfs in een plattelandsprovincie als Fryslân een reële zaak. Concrete plannen bestaan er op het gebied van heemkunde, ontwikkelen van interactief leermateriaal rond Kneppelfreed, workshops nieuwe media en popmuziek, Leesbevordering en plezier in lezen door bibliotheken en het laten lesgeven door kunstenaars in scholen. Twee concrete plannen zijn binnengekomen voor

- een thematische aanpak voor het voortgezet onderwijs uit Leeuwarden:
 - 2001: herdenking Kneppelfreed samen met Letterkundig museum, politie Fryslân, archieven etc.
 - 2002: nieuwe media en popmuziek samen met popacademie, Centrum voor Film. De instelling voor kunstzinnige vorming en andere;

⁸ voorbeeld: workshops hierover door een expert van het Friesland College over samenwerking met Keunstwurk en verschillende instellingen in integratie kunst in MBO.

2003: omgevingskunde rond het thema stad en platteland: stedenbouwkundige ontwikkelingen, culturele planologie

2004: cultuurhistorie: Leeuwarden 500 jaar, samen met bibliotheken, Fries Museum, Frysk Letterkundich Museum, Regionaal Histoarysk Sintrum. De totale kosten van dit project bedragen f. 60.000 per jaar.

- **Meerjarenprojecten:** Subsidiering van jongerenplatform in Leeuwarden voor leerlingen van CKV onderwijs. Jongeren gaan deelnemen aan een jongerenplatform, ze gaan ter ondersteuning van programmeurs meewerken aan programmering, gaan ervaringen uitwisselen over voorstellingen, doen mee uit eigen interesse, bezoeken voorstellingen en schrijven daar recensies over.
Jongeren ontmoeten filmmakers, en portretteren die op video met interviews en een workshop. Dit vormt een onderdeel van het Noordelijk filmfestival, waarmee in 1999 reeds ervaring is opgedaan.
De jonge jury: jongeren recenseren boeken en hebben zitting in een provinciebrede jury. In samenwerking met de leesbevorderingsprojecten van de Openbare Bibliotheken. Kosten van de meerjarenprojecten bedragen f. 81.000 waarvan een derde wordt gedragen door de gemeente Leeuwarden. (In ons Actieprogramma dus f. 54.000)
- Voor leesbevordering, initiatieven door bibliotheken (CBD en Smallingerland hebben reeds concrete plannen) door betrekken van ICT, waarbij die faciliteiten worden ingezet voor het verbreiden van leesplezier. Spelenderwijs inzetten van digitale informatiemedia bij boeken lezen. Andere projecten richten zich op de moeilijker schooltypes als het vmbo met dezelfde middelen. In beide gevallen zijn naast de initiatiefnemers scholen en de schoolbegeleidingsdienst betrokken.
- Uit verschillende gemeenten zijn reeds plannen binnengekomen voor het betrekken van cultureel erfgoed in het basisonderwijs en kunstenaars les te laten geven in basisonderwijs en –vorming.
- In het eerste jaar willen we via een aantal grote scholen voor v.o. leerlingen uitnodigen via platforms deel te laten nemen aan programmeringsactiviteiten, marketing van voorstellingen onder medescholieren, recensies op internet, op de manier waarop in de vorige cultuurperiode ervaring is opgedaan door Stichting 12/22.
- Wij willen dat alle kinderen in de leeftijd van 12-15 jaar actief en passief in contact komen met een breed scala aan kunstuitingen en de provinciale voorzieningen op het gebied van de kunsten leren kennen. Daarom willen wij een project van de steunfunctieinstelling kunstzinnige vorming en vier eerstelijnsinstellingen steunen dat er op gericht is dat alle leerlingen minimaal twee culturele activiteiten aante bieden. De selectie van de activiteiten vindt plaats in een begeleidingsgroep bestaande uit leraren op scholen, cultuurorganisaties en deelnemers zelf. Dit is het meest ambitieuze project dat in feite als een voortzetting van het succesvolle Uurcultuur in de basisscholen kan worden gezien. De financiering van dit project is mede afhankelijk van de gemeenten waarin het project zal plaatsvinden.

Beeldende kunst

Besteding van de Rijksbijdrage Beeldende Kunst en Vormgeving 1999 van de provincie Fryslân gerelateerd aan de doelstellingen van het Actieplan Cultuurbereik 2001 - 2004.

De rijksbijdrage van de provincie Fryslân omvat, na aftrek van de uitkering aan de conventantgemeente Leeuwarden uit die middelen met ingang van 2001, een budget van f 820.000.- over de periode 2001 tot en met 2004. Rekening houdend met handhaving van de uitkering aan de gemeente Smallingerland ad f 80.000.- uit het provinciale budget in 2001 (vervalt dat jaar in het kader van het subsidieregime van het Actieplan Cultuurbereik) staat de provincie in 2001 (in ronde cijfers) f 740.000 ter beschikking.

Dat budget heeft de provincie bestemd voor **structurele bijdragen** aan de kunstuitleen St. Beeldende kunst Fryslân, het Fries Museum en het Centrum Beeldende Kunst i.o. en budgetten voor het ondersteunen van **incidentele activiteiten** in en door gemeenten in Fryslân, zulks met uitsluiting van manifestaties in de genoemde conventantgemeenten.

Structurele bijdragen van de provincie voor instellingen:

De bijdrage t.b.v. de verwervingskosten van de St. Beeldende Kunst Fryslân ad f 200.000,- draagt bij in de inkomensvorming van beeldend kunstenaars en vormgevers en derhalve aan het ontwikkelen van een zelfstandige beroepspraktijk. De bijdrage is gekoppeld aan de opdracht twee regionale dependances van de kunstuitleen te bedienen t.b.v. het bereiken van nieuwe deelnemers / abonneementhouders in die regio's. Het vestigen van dependances in 'witte vlekken regio's' zal noodzaken tot heroverweging van de huidige bijdrage voor leenvergoedingen.

De doeluitkering is in de geschetste opzet een mes dat aan twee kanten snijdt: deze levert enerzijds een bijdrage aan de beroepspraktijk van kunstenaars en vormgevers, anderszijds biedt uitbreiding van de activiteiten naar regio's die tot nu toe niet door de kunstuitleen werden bediend, goede mogelijkheden nieuw publiek te werven en te behouden. Bij voorkeur ondersteund door educatieve activiteiten in het onderwijs. (N.B.: De partners in het Centrum bk i.o. – de St. Keunstwurk en St. Beeldende Kunst Fryslân – hebben educatieve projecten ter subsidiëring ingediend in kader van versterking programmering en culturele diversiteit.

Voor het opnemen van werk van in Fryslân werkzame kunstenaars in de museale collectie eigentijdse kunst staat het Fries Museum op jaarbasis f 100.000.- voor aankopen ter beschikking. Ook dit budget draagt bij aan de inkomensvorming van kunstenaars en de promotie van hun werk.

Een budget van f 100.000.- is beschikbaar voor het verzorgen van exposities door het Centrum beeldende kunst en vormgeving i.o. t.b.v. disciplines en (beginnende) kunstenaars en vormgevers die in de bestaande circuits onvoldoende aan bod komen.

Het budget ad f 300.000.- voor **incidentele activiteiten** is onderverdeeld in budgetten voor bijdragen aan opdrachtgevers in Fryslân van kunstenaars en vormgevers (f 135.000.-), initiatiefnemers van regionale en plaatselijke manifestaties en projecten (f 50.000.-), en bijdragen aan kunstenaars en vormgevers t.b.v. publicaties (f 35.000.-) en hun deelname aan exposities buiten Fryslân (alle professionele kunstenaars en vormgevers) en binnen de provincie (beginnende kunstenaars en vormgevers).

De budgetten voor incidentele activiteiten expliciet worden mede ingezet t.b.v. het verbreden en /of verdiepen van het publieksbereik of specifieke publieksgroepen of het cultureel ondernemerschap en leveren daarmee een bijdrage aan de realisatie van die doelstellingen. Enerzijds door het honoreren van initiatieven die bijdragen aan een evenwichtige spreiding van activiteiten over de provincie en initiatieven voor een breed publiek al dan niet geïntegreerd in evenementen op cultureel en toeristisch terrein. Anderzijds gaat het om marktverruimende voorzieningen voor kunstenaars/vormgevers die bijdragen aan het voeren van een zelfstandige beroepspraktijk.

Het uitbreiden van de activiteiten van de kunstuitlen als basisvoorziening naar de regio's die witte vlekken op kaart vormen, gekoppeld aan het verstrekken van bijdrage aan deze instelling t.b.v. de verwervingskosten, is zowel dienstig op het punt van het vergroten van het publieksbereik als op dat van het bevorderen van het cultureel ondernemerschap.

Voor wat betreft het bevorderen van een zelfstandige beroepspraktijk / cultureel ondernemerschap kunnen in dit verband zowel de budgetten voor opdrachtgevers als die voor kunstenaars en vormgevers voor vergoedingen voor publicaties en deelname aan exposities als dienstig aan dat doel worden aangemerkt.

Samengevat komen de beleidsvoornemens voor beeldende kunst er als volgt uit te zien:

	2001	2002-2004
Gemeente Smallingerland	80.000	-
Centrum Beeldende Kunst	250.000	275.000
Aankopen Fries Museum	100.000	100.000
Exposities CBK	100.000	100.000
Overhead – bijdrage aan Leeuwarden	15.000	15.000
Incidentele activiteiten	275.000	330.000
w.o. Opdrachtgevers	135.000	155.000
Manifestaties en projecten	70.000	95.000
Publicaties	35.000	45.000
Bijdrage aan exposities voor Kunstenaars	35.000	35.000
Totaal	820.000	820.000

2001

Begroting Actieprogramma Cultuurbereik (x f 1.000,-)

	Jeugd	Amateur	Professio- neel	Diversiteit	Totaal
	A	B	C	D	E
Prioriteitsgebieden					
1. Versterking programmering Theater en muziekprogramma Versterking popklimaat Nader in te vullen	80		190	10	
2. Investeren in jeugd Voorziening voor talentvolle jongeren en dans Voorstellingen met jongeren + prof. theatermakers Lokale organisatie Kunstbende dansvoorstellingen met jongeren Versterking jeugdorkesten Grootschalig festival voor jongeren	85 75 22,5 15 50 5				
3. Versterking amateurkunst Iepenloftspullen Kwaliteitsverbetering amateurkunst		20 7,5			
4. Zwakke sectoren Theater totaal Moviezone kwal.films v. jongeren Sult Barrevoets Letteren: serie moderneren	10	40	50 4 16		
5. Netwerkidèen Internet/ -Flessenpost op festival Interdisciplinaire werkplaatsen			50	10	
6. Culturele diversiteit Hiphopcontest AZC De Liefde Beestenbende Nader in te vullen	2,5			21 12,5 2	
7. Zichtbaar maken cultureel vermogen Noordelijk Polygoon Cultuur on line nader in te vullen	50			100 72	
8. Culturele planologie Nader in te vullen (tuinen)	52,5				
9. Totaal	447,5	67,5	310	227,5	1052,5
Begeleidingskosten					18,5

2002

Begroting Actieprogramma Cultuurbereik (x f 1.000,-)

	Jeugd	Amateur	Professio- neel	Diversiteit	Totaal
	A	B	C	D	E
Prioriteitsgebieden					
1. Versterking programmering					
Theater en muziekprogramma			240		
Versterking popklimaat	60			48,5	
Nader in te vullen				40	
Beeldende Kunst programmering					
2. Investeren in jeugd					
Voorzienig voor talentvolle jongeren en dans	85				
Voorstellingen met jongeren + prof. theatermakers	75				
Lokale organisatie Kunstbende	22,5				
Kinderen en dans	15				
Versterking jeugdorkesten	50				
Nader in te vullen	234				
Invullen binnen cultuur & school	43,8				
3. Versterking amateurkunst					
Iepenloftspullen		20			
Samenwerkingsproj.prof/amat. deskundigheidsbevordering		63,5			
		22,5			
4. Zwakke sectoren					
Moviezone	10				
Sult		40			
Barrevoets			4		
Letteren			20		
Nader in te vullen				23,9	
5. Netwerkidèen					
Internet/ - Flessenpost				10	
Interdisciplinaire werkplaatsen				75	
Nader in te vullen				142,5	
6. Culturele diversiteit					
Hiphopcontest	2,5				
AZC De Liefde				21	
Beestenbende				12,5	
Nader in te vullen				33	
7. Zichtbaar maken cultureel vermogen					
Noordelijk Polygoon				100	
Cultuur on line	50				
Nader in te vullen	7,5				
8. Culturele planologie					
Nader in te vullen	35				
9. Totaal	690,3	146	264	506,4	1606,7
Begeleidingskosten					6

2003

Begroting Actieprogramma Cultuurbereik (x f 1.000,-)

	Jeugd	Amateur	Professio- neel	Diversiteit	Totaal
	A	B	C	D	E
Prioriteitsgebieden					
1. Versterking programmering					
Theater en muziekprogramma			240		
Versterking popklimaat	50				
Nader in te vullen				75	
Beeldende Kunst programmering				40	
2. Investeren in jeugd					
Voorstellingen met talentvolle jongeren en dans	85				
Voorstellingen met jongeren + prof. theatermakers	75				
Lokale organisatie Kunstbende	22,5				
Grootschalig festival voor jongeren	15				
Kinderen en dans	15				
Versterking jeugdorkesten	75				
3. Versterking amateurkunst					
Iepenloftspullen		20			
Samenwerking professionals en amateurs		100			
4. Zwakke sectoren					
Moviezone	10				
Sult		40			
Barrevoets			4		
Letteren: serie moderneren			20		
Locatietheater				25	
5. Netwerkidèen					
Internet/ - Flessenpost				10	
Interdisciplinaire werkplaatsen			300		
6. Culturele diversiteit					
Hiphopcontest	2,5				
AZC De Liefde				21	
Beestenbende				12,5	
Nader in te vullen				30,2	
7. Zichtbaar maken cultureel vermogen					
Noordelijk Polygoon				100	
Cultuur on line	50				
Inventarisatie bk openb. ruimte nader in te vullen			25 50		
8. Culturele planologie					
Nader in te vullen	75				
9. Totaal	475	160	639	313,7	1587,7
Begeleidingskosten					25

2004

Begroting Actieprogramma Cultuurbereik (x f 1.000,-)

	Jeugd	Amateur	Professio- neel	Diversiteit	Totaal
	A	B	C	D	E
Prioriteitsgebieden					
1. Versterking programmering					
Theater en muziekprogramma			240		
Versterking popklimaat	40				
Nader in te vullen				75	
Beeldende Kunst programmering				40	
2. Investeren in jeugd					
Voorziening voor talentvolle jongeren en dans	85				
Voorstellingen met jongeren + prof. theatermakers	75				
Lokale organisatie Kunstbende	22,5				
Grootschalig festival voor jongeren	15				
Kinderen en dans	15				
Versterking jeugdorkesten	75				
3. Versterking amateurkunst					
Iepenloftspullen		20			
Stimulering door samenwerking amateurs en professionals		100			
4. Zwakke sectoren					
Theater totaal			50		
Moviezone	10				
Sult		40			
Barrevoets			4		
Letteren			20		
Locatietheater				25	
5. Netwerkidèen					
Internet/ - Flessenpost				10	
Interdisciplinaire werkplaatsen			300		
6. Culturele diversiteit					
Hiphopcontest	2,5				
AZC De Liefde				21	
Beestenbende				12,5	
Nader in te vullen				15,2	
7. Zichtbaar maken cultureel vermogen					
Noordelijk Polygoon				100	
Cultuur on line	50				
nader in te vullen			50		
8. Culturele planologie					
Nader in te vullen	75				
9. Totaal	465	160	664	298,7	1587,7
Begeleidingskosten					25

Begroting Cultuur en School alle jaren

Thematische aanpak samen met gem. Leeuwarden	20.000
Meerjarenprojecten	54.000
Leesbevorderingsprojecten: Plezier en Literatuur	100.000
Jongerenplatforms in de provincie, buiten Leeuwarden	28.000
Bereik voor 12-15 jarigen; kunstvoorstellingen door Uurcultuur	50.000
Rest flexibel budget voor kleine projecten	68.000

Totaal	320.000

Provinsjaal aksjeprogram kultuerberik

Frysktalige gearfetting

Mear minsken belûke by keunst en kultuer yn Fryslân. Dat is koart sein it doel dat de provinsje Fryslân foar eagen hat mei dit aksjeprogram kultuerberik. Dêrta spilet de provinsje yn op lanlik belied fan de rykssoerheid en wurdt ek it eigen belied opikkere.

It ryksaksepogram kultuerberik hat fiif doelstellings: a. it fersterkjen fan de kulturele programmearring fan ferskate soarten akkomodaasjes; b. rom baan meitsje foar kultureel ferskaat; c. ynvestearje yn jongerein en jonge keunstners; d. it better sichtber en tagonklik meitsjen fan it kultureel fermogen; e. kulturele planology op de aginda sette. Deputearre Steaten hawwe dizze ryksdoelstellings oernommen. It ryk hat in sintraal en in desintraal part yn it aksjeprogram, dêr 't yn dizze nota koart op yngien wurdt.

It provinsjaal belied wurdt gearfette mei trije doelstellings, yn dizze nota werom te finen ûnder f., g. en h. op de siden 5 en 6: f. It ferbetterjen en fersterkjen fan de sprieding fan it kulturoanbod oer de provinsje, sadat de profesjonele keunst en kultuer yn de stêden én op it platelân fan Fryslân oanbean wurdt (geografyske sprieding). (Beropsmjittige keunst en kultuer binne meast konsintrearre yn de gruttere plakken fan Fryslân, wylst ûngefear 70 % fan de befolking fan Fryslân wennet yn plakken lytser as 20.000 ynwenners). g. It optimaal meitsjen fan it berik foar alle befolkingsgroepen fan Fryslân (sosjale sprieding). (Foarbylden: Frysktalich televyzjedrama, lokaasje teater op plakken dêr 't net folle beropsteater komt en fersterking fan de popprogrammearring). h. It fersterkjen fan swakke kulturele uteringen yn Fryslân, benammen dûns, film en byldzjende keunst.

Nei in sterkte/swakte-analyze (siden 4 o/m 8) mei it each op boppeneamde doelstellings, wurdt op de siden 9 oant en mei 17 oanjûn hoe 't de provinsje it belied stal jaan wol. Dêrta moat ynvestearre wurde yn it ta stân bringen fan nije, soms ûnferwachte dwersferbannen yn de sektor fan keunst en kultuer. De provinsje wol dit net twingend oplizze, mar stimulearje. Der wurdt op ynsetten dat de belutsen ynstellings en persoanen sels de mearwearde yn-sjogge fan mear gearwurking om in breder en mear fariearre publyk te krijen. It giet net allinne om it besteande oanbod en seker net allinne om besteande akkomodaasjes. Hjirby tinkt de provinsje bygelyks oan gearwurking tusken amateurs en beropskeunstners en oan in nije presintaasje fan it kultureel erfgoed.

Foar it finansierjen fan it belied wurdt gebrûk makke fan trije programûnderdielen: 'Kultureel ferskaat en fersterking programmearring', 'kultuer en skoalle' en 'byldzjende keunst'. It earste programûnderdiel omfiemet f. 1.071.160 yn 2001 en f. 1.606.740 yn 2002 o/m 2004. It twadde beslacht f. 321.248 fan 2001 o/m 2004 en it tredde f. 2.109.393 yn datselde tiidrek (de ryks- en provinsjale middels by elkoar opteld). Hjir moatte de gemeentlike middels noch oan taheakke wurde, mar dêrfan is noch net bekind hoefolle oft dy meiïnoar wurde.

Om it belied stal te jaan kinne projektfoarstellen yntsjinne wurde. Der binne seis algemiene kwaliteitskritearia dêr 't de oanfragen oan foldwaan moatte (sj. side 10):

1. rjochte op gearwurking tusken keunstners/keunstprodusinten en skoallen, jongereinwurk of oare maatskiplike sektoaren;
2. rekken hâlde mei de regionale ynfastruktuer;
3. rjochte op aktiviteiten, net op de eksploitaasje fan ynstellings;
4. ferankering fan suksesfolle aktiviteiten yn oare as aksjeprogrambudzjetten moat nei ôfrin mooglik wêze;
5. aktiviteiten mei stipe fan gemeenten krije foarrang;
6. der moatte mjitbere doelstellings en prestaasjes formulearre wurde.

De provinsje hat (op s. 10) in tal oandachtspunten fêststeld by it beoardieljen fan ôfsûnderlike projekten.

By poadiumkeunsten: programmearring fan heechweardich oanbod en gearwurking tusken selskippen en 'poadia'. Bibleteken kinne ek as poadia brûkt wurde, mar hawwe ek in kultuer-redukative funksje. De regionale omrop wurdt frege in breder kultureel programma-oanbod te bieden foar in grut publyk. By gearwurking fan musea, argiven en argeology-ynstallings en sa, is yn it bysûnder omtinken nedich foar de presintaasje fan wurk foar jonge keunstners en foar kolleksjemobiliteit, en ek foar nije samlings; útstallings wurde presintearre mei it each op jongerein en minderheden; der is omtinken foar digitale presintaasje.

Kulturele planology (om mear plak te krijen foar keunst en kultuer bûtendoar) moat liede ta ferbinings tusken arsjitektuer, byldzjende keunst, argeology en lânskip, it debat prykje, jongerein belûke by dizze foarm fan planology.

Provinsjale Steaten sille yn febrewaris in feroardering besprekke/fêststelle, dêrnei wurdt in Kommisje Aksjeprogram ynstallearre. Foar it fleksibele budzjet kinne ynstallings oanfragen yntsjinje oant 1 oktober 2001. Foar 1 desimber 2001 sil der oer dy oanfragen besletten wurde (sj. side 11).

De belutsenheid fan de gemeenten is noch net definityf, mar de provinsje stelt as eask dat ientredde fan projektkosten troch de belutsen gemeenten opbrocht wurdt.

De prioriteitsgebieten binne formulearre op s. 11 o/m 17. It giet om fersterking fan de programmearring fan lytsskalige poadia, it fersterkjen fan in aktyf popklimaat, mei foaral mear aktive en ek passive dielname. Wat de jongerein oanbelanget wurdt tocht oan in produksje fan jongereinteaater 'n Meeuw, te spyljen op skoallen op fersyk fan skoaldireksjes en op in foarsjenning om jongeren, dy't oantoand hawwe dat hja talint hawwe as keunstdûnsers, in kâns te jaan om har yn Fryslân fierder te ûntwikkelen yn dizze rjochting.

It giet ek om fersterking fan de kwaliteit fan amateurkeunst en fersterking fan swakke sektoaren fan de profesjonele keunst, troch it stypjen fan 'cross-overs' tusken ferskillende sektoaren. Boppedat wurdt gemeenten frege jongerein te belûken by de oanklaaiing fan de iepen romte mei keunst (sj. s. 12).

Kultureel ferskaat (mei each foar asylsikers), it sichtber meitsjen fan kultureel fermogen (mei it each op argiven, musea en harren kolleksjes en in gearwurkingsprojekt op dit mêd yn de trije noardlike provinsjes) en kulturele planology (mei omtinken foar byldzjende keunst yn Roodbaard-tunen yn Fryslân) komme ek op s. 13 nochris oan 'e oarder, fanút ferskate ynfalshoeken.

'Kultuer en skoalle' wurdt besprutsen op s. 14 en 15, fanút it eachpunt fan ynstallings en fanút it eachpunt fan skoallen en learlingen. Wat dit beliedsûnderwerp oanbelanget leit der in tal konkrete foarstellen foar it fuortset ûnderwiis yn Ljouwert (sj. s. 14). Mearjierreprojekten komme oan 'e oarder op s. 15, dan giet it û.o. om jongerein en film, lêsbefoarding, it lesjaan troch keunstners yn it basisûnderwiis, it belûken fan jongerein by programmearringsaktiviteiten en it stribjen, dat alle bern fan 12 o/m 15 jier in breed skala fan keunstuteringen te hearen/te sjen krije (sj. side 16).

It ferbreedzjen fan it publyksberik of it berikken fan bysûndere publyksgroepen en it fersterkjen fan kultureel ûndernimmerskip komme oan bod op s. 17. Dêr wurdt ek gearfette wat der oan budzjetten beskikber is foar byldzjende keunst, opteld f. 820.000 yn 2001 en itselde bedrach yn it tiidrek 2002 o/m 2004.